

دیدگاه

موضوع: صنایع دارای توان جهش تولیدی و صادراتی

شماره: ۱۰۶۶

تاریخ: ۱۴۰۳/۰۲/۱۰

تهیه‌کننده: دکتر افسانه شفیعی

توضیح اجمالی:

عملکرد صادرات صنعتی ایران به تفکیک رشته فعالیت‌های مختلف (جدول ۱) حاکی از وجود دو نکته اساسی است: اول آنکه صنایع با قیمت واحد (قیمت هر کیلوگرم کالای صادراتی به دلار) پایین، سهم بالایی در سبد صادرات صنعتی کشور دارند؛ مانند صنایع غذایی که با قیمت واحد ۰.۹۹ دلار حدود ۲۳.۷ درصد از ارزش سبد صادراتی صنعتی؛ محصولات پلیمری با قیمت واحد ۱.۲۵ دلار حدود ۲۳ درصد از ارزش سبد صادراتی و محصولات شیمیایی با قیمت واحد ۰.۴۶ دلار حدود ۱۳ درصد از ارزش سبد صادراتی را به خود اختصاص داده‌اند. دوم آنکه صنایع با قیمت واحد بالا، سهم پایینی در سبد صادرات صنعتی کشور دارند؛ مانند دارو که با قیمت واحد ۵۱.۵ دلار تنها ۱.۵ درصد از ارزش سبد صادراتی و تجهیزات پزشکی با قیمت واحد ۱۳ دلار تنها ۰.۴ درصد از ارزش سبد صادراتی را به خود اختصاص داده‌اند. این صنایع در صورت تمرکز و سیاستگذاری مناسب قادرند زمینه‌ساز تحرک در سبد صادراتی و همچنین جهش در تولید کشور باشند. برای این اساس در ادامه فهرستی از صنایع مولد ارزش و درآمد ارزی شناسایی و معرفی شده‌اند؛ برای این امر مراحل ذیل طی شده است:

جدول (۱): عملکرد صادرات صنعتی ایران به تفکیک رشته فعالیت‌های صنعتی

فهرست صنایع	ارزش	قیمت واحد	سهم از کل
صنایع غذایی	۱۶۲۸	۰/۹۹	۲۳/۷٪
محصولات پلیمری	۱۶۰۶	۱/۲۵	۲۳/۴٪
شیمیایی	۸۷۲	۰/۴۶	۱۲/۷٪
نساجی، پوشاک و کفش	۷۵۹	۲/۱۳	۱۱/۱٪
ماشین‌سازی و تجهیزات	۵۰۰	۴/۳۵	۷/۳٪
لوازم خانگی	۳۹۲	۱/۴۱	۵/۷٪
صنایع برق و الکترونیک	۳۸۸	۳/۴۶	۵/۷٪
خودرو و نیروی محرکه	۲۸۱	۳/۲۳	۴/۱٪
محصولات سلولزی	۲۵۴	۰/۵۸	۳/۷٪
دارو	۱۰۳	۵۱/۵۰	۱/۵٪
صنایع ورزشی و خلاق	۴۷	۲/۷۶	۰/۷٪
تجهیزات پزشکی	۲۶	۱۳/۰۰	۰/۴٪

مآخذ: سازمان توسعه تجارت

مرحله اول تعریف شاخص ترکیبی سه گانه مشتمل بر توانمندی‌های تولیدی و ارزش‌افزایی (شامل قدرت خلق ارزش افزوده، پیوندهای پیشین و پیوندهای پسین)، عملکرد در بازار صادراتی (شامل قیمت هر تن کالای صادراتی، سهم از سبد صادراتی و پیچیدگی کالای صادراتی) و پایداری زیست محیطی (شامل آب‌بری، برق‌بری و گاز‌بری) می‌باشد. مرحله دوم انطباق کدهای HS و ISIC به منظور دسترسی همزمان به عملکرد تولید تجارت صنعتی (تکمیل پایگاه داده کالاهای صنعتی دارای قابلیت صادراتی) است. مرحله سوم محاسبه امتیاز تمامی رشته‌های صنعتی برحسب شاخص ترکیبی (تعیین فهرست اولیه صنایع اولویت‌دار). مرحله چهارم وارد کردن قیود ناظر بر پایداری تولید داخلی به منظور تعیین فهرست نهایی از کالاها در سه دسته شامل ضریب وابستگی وارداتی در صنعت منتخب (سهم موارد اولیه و واسطه‌های وارداتی از مواد اولیه و واسطه موردنیاز)، فشار ارزی صنعت موردنظر بر بدنه صنعتی کشور (سهم مواد اولیه و واسطه‌های وارداتی از کل مواد اولیه و واسطه‌های وارداتی در بخش صنعتی کشور) و ضریب کفایت ارزی در صنعت موردنظر (نسبت درآمدهای صادراتی صنعت موردنظر به هزینه‌های وارداتی صنعت موردنظر) است. مرحله پنجم گروه‌بندی نهایی از صنایع منتخب در قالب سه گروه صنایع شامل صنایع متکی بر دانش تحلیلی، صنایع متکی بر دانش نمادین و طراحی و صنایع متکی بر دانش ترکیبی است. مرحله ششم نیز تعیین مصادیق کالایی اولویت‌دار هر یک از صنایع منتخب شامل ظرفیت‌سازی تولیدی صورت گرفته در داخل و نسبت قیمت کالای موردنظر در بخش صادراتی و وارداتی می‌باشد.

دیدگاه

نکات کلیدی:

با طی کردن مراحل شش گانه بالا سه دسته اولویت صنعتی به شرح زیر قابل احصاء می باشد:

الف) محصولات متکی بر دانش تحلیلی:

- ۱- شامل تجهیزات الکترونیکی و مخابراتی
 - قطعات الکترونیکی: برد، UPS، دستگاههای سیم پیچ و سیار (۲۶۱۰)
 - ابزارهای اپتیکی و دقیق (۲۶۵ و ۲۶۷)
 - تجهیزات مخابراتی (۲۶۳)
 - کابل‌های فیبر نوری، سیم و دستگاههای سیم کشی (۲۷۳۲ و ۲۷۳۱)
- ۲- تجهیزات پزشکی (۲۶۶۰)
- ۳- دارو (۲۱۰۰)

ب) صنایع متکی بر دانش نمادین: صنایع خلاق و طراحی محور

- ۱- رسانه‌های تصویری و محصولات نرم‌افزاری (۲۶۸ و ۶۲)
- ۲- مصنوعات طراحی محور
 - طراحی زیورآلات و جواهرات (۳۲۱۱ و ۳۲۱۲ و ۷۴۱۰)
 - انواع پوشاک و کفش (۱۴ و ۱۵۲)

ج) صنایع متکی بر دانش ترکیبی

- ۱- اجزا و تجهیزات مولد برق
 - باتری و انباره (۲۷۲۰)
 - انواع مولد و ژنراتورهای برق (۲۷۱۰)
- ۲- اجزا و تجهیزات مکانیکی
 - ماشین‌آلات غذایی (۲۸۲۵)
 - ماشین‌آلات معدنی (۲۸۲۱)
 - ماشین‌آلات کشاورزی (۲۸۲۳)